וושט נקובתו במשהו. תנן (לעיל דף מב.) הלכך דרוסתו נמי פשיטא לי דבמשהו: **קנה נקובתו בכאיסר.** תנן [בקמן]: **דרוסתו בכמה.** רוחב צריך להאליס[ח]: **אחד זה ואחד זה.** וושט וקנה דרוסתו במשהו: **מאי טעמא זיהרא מיקלא קלי ואזיל** גרסינן: **מורי כה רב.** רב היה רגיל להורות שצריכה בדיקה מכפא **ועד אטמא: כפא דידא.** של יד דהיינו עצם רחבה של כתף אשפלדו"ן בלע"ז: **עד אטמא.** הירך דהיינו כנגד בני מעיים דריאה וכבד נמי מיקרו בני מעייס לקמן (דף ט:) גבי נחמרו בני מעיה: **כפא דמוחא.** כף הגולגולת דהיינו כל החלל ופף כנגד הסימנים: **מנו רב ומנו רב.** מי הוא זה רב שאומרים לפנינו כל שעה: **ולא נהירא ליה.** אין אתה זכור מי הוא והלא ראיתי[ט] קודם שהלך לבבל שהיה משמש את הנשיא: **נישיבה.** הוא היה יושב ואני עומד שהיה חשוב ממני: **ומאן גבר.** במה הוא גדול: **בכולא.** בתורה ובחסידות: **פפא ר"ל ואמר.** נהירא לי וזכור הוא לטובה: **שמוטה ושחוטה.** נמצאת גרגרת שמוטה ושחוטה ואין ידוע אם קודם שחיטה נשמטה: **בשרה.** שאם נשמטה תחלה היתה יורדת למטה ושוב אינה נשחטת: **ויקיף.** יתחכנה במקום אחר אם דומין מראיהן של חתכים טרפה דהואיל ודומין י"ל שאף חתך הראשון לאחר עיקור נעשה: **שב שמעתתא.** בריש פירקין (דף מב.): **רישא.** לייד: **מחו.** לחיותה: **בגידא דגשיא.** בזחליס או במקל: **וקטלי.** שהיתה מתה בכך: **אתו לקמיה דרבי יהודה.** לשאלו על כך שאם לקתה בגיד הנשה שלה תהא טרפה אחרי שאנו רואין שהיא מתה במכה זו: **אלא מה שמנו חכמים.** ולקמיה פריך הא קא חזינן דמתה: **מחו בכולייתא.** מכין בחץ החיה בכולייתא מלמעלה ומכוונים שאין החץ נכנס בו ויורדת למטה מן הכליות לאחר: **וקטלי.** מתה מאליה: **אתו לקמיה.** לשאול אם ישחטוה אחר המכה מהו: **דאי בדרי לה סמא.** אם מפזרין עליה סם: **מתני' ניקבה הגרגרת.** בלא חסרון איסר כדמפרש: **או שנסדקה.** לארכה וכדאמרן[ט] אם נשתייר הימנה למעלה ולמטה: **נפחתה הגולגולת.** העצם נפחת ורואין אנו שלא ניקב הקרום: **זה לתוך זה.** שסמוכין הן ודופנן של שניהם אדוקים זה לזה ובאמצעיתן הן נקובין זה לזה ואם חזרו ונקבו במקום אדיקת דופנותיהן אין הנקב נראה לחוץ אלא זה לתוך זה כשרה דהא להדדי נמי שפכי: **ניטל לחי הפחתון.** מעל הבשר והסימנים מחוברים בבשר: **הא.** מדרי"ץ של נקבה שהוולד מונח בה: **וחרוסה בידי שמים.** מפרש בגמרא (לקמן נה:) שנמקה ריאה שלה בידי שמים כגון שנבעתה מקול רעם וברקים. חרותה קשה כחריות דקל. ובגמ' (שם) מפרש מנא ידיע אם בידי שמים אם בידי אדם: **הגלודה.** שניטל עורה או מחמת שחין או מחמת מלאכה ולא נשתייר כלום. ובגמ' (שם) מפרש כמה ישאר מן העור ותהא כשרה: **גמ'** כל היכא דתני אלו מיעוטא משמע אלו ותו לא: **תנא טרפות.** משניהו לטרפות: **ותנא זה הכלל.** לאתויי הנך דלא תנינהו: וחזייה

אילימא כפא דידא היינו כנגד בני מעים. פירש הקונטרס כפא דידא עצם רחב של כתף אשפלדו"ן בלע"ז עד אטמא הירך דהיינו כנגד בני מעייס דריאה וכבד נמי מיקרו בני מעייס לקמן (דף ט:) גבי נחמרו בני מעייס וקשה לפירושו דנהי דבלשון משנה ובריתא הוו בכלל בני מעייס בלשון אמוראי לא הוו בכלל כדמוכח לעיל (דף נח:) גבי נפולה דקאמר אמיתר נפולה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעיים ומר זוטרא מוסיף כנגד כל החלל משמע דלא מיקרי בני מעייס אלא כרס ודקין ואתא מר זוטרא לאוסופי עד כנגד מ) הדפנות כגון ריאה ולב וכבד וקורקבן ובתר הכי נ) בעי רב הונא נגד הסימנין מאי ואמר ליה רב אשי דקשין הן אלא נפילה וכן לעיל (דף נג:) דקאמר שמואל דרוסה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעייס ואח"כ מוסיף רב חנן בר רבא משמיה דרב כל החלל וגראה דכפא דידא דהכא ס) משוף כפא דידא עד אטמא דאין בכלל זה אלא כרס ודקין ולהכי פריך היינו כנגד בני מעייס והא דלא משני מתחלת כפא שבא להוסיף אף ריאה וכבד משום דמשמע ליה כפא סוף כפא וגס הוה ליה למנקט כנגד כל החלל וגס ניחא ליה למימר מכפא דמוחא כדשמעינן ליה לרב לעיל (שם) דקאמר צריכה בדיקה נגד כל החלל ואפילו בסימנין: **יביא** ויקיף. יתחוך סימן זה עצמו שנשחט במקום אחר אם דומה מראית של חתכים טרפה דהואיל ודומין י"ל שאף חתך הראשון אחר עיקור נעשה והיא דפ"ב (לעיל כח.) דשחט את הוושט ונמצאת גרגרת שמוטה זה היה מעשה ואמרו כל ספק בשחיטה פסולה אין יכול להקיף על ידי שיחתוך הוושט עדיין במקום אחר דממה נפשך לא יהו דומין החתוכין זה לזה אפילו נשמטה הגרגרת קודם שחיטה דאותה שעה היה עדיין חיות בוושט ועכשיו אין בו חיות כלל וא"ת ויביא עוף אחר וישחוט בו את הוושט ואח"כ ישמוט את הגרגרת וירקה אם מראיהן של השמוטות הללו שוין וי"ל דאין מקיפין אלא באותו עוף עצמו או באותה הבהמה עצמה ולמאי דגרסינן כאן בספרים יביא בהמה אחרת ויקיף קשה: **ואלו** כשרות בבהמה. כולהו לריכי כדפרישנא בריש פירקין (דף מב. ד"ה ניקבה) ע): (שיך לע"ב) **וחזייה** לדרב מתנא דאתיא בזה הכלל מ"ט דדמיא לנטולי.

ואע"ת דהכא משמע בין לר"י בין לר"ל דלא מרבינן בזה הכלל אא"כ דמיא להנך דמתניתין ואם כן ההיא דרכים בר פפא דלקתה בכוליא אחת היכי אתיא האמר בריש פירקין (לעיל מג.) דלעולא דאמר מ' טרפות מנו חכמים דאתי למעוטי דרכים בר פפא דלא דמיא וי"ל דסבר רבים דמרבינן בזה הכלל אע"ג דלא דמי ורבי יוחנן ור"ל פליגי עליה כמו עולא א"נ סבר כר"ל דאלו כשרות דוקא ואתיא מאלו כשרות כי היכי דאתי דרב מתנא לר"ל אע"ג דלא אתיא בזה הכלל וא"ת ואמאי מוקי תלמודא פלוגתייהו בדרב מתנא לוקמה בדרכים דרבי יוחנן סבר חזייה לדרכים דאתיא בזה הכלל ואע"ג דלא דמיא ואתא אלו טרפות למעוטי ור"ל סבר דחזייה לדרכים דלא אתיא בזה הכלל משום דלא דמיא ותני אלו כשרות למימר דהני הוא דכשרות הא דרכים בר פפא טרפה וי"ל [ט] דקיס ליה למסדר הש"ס דפליגי בדרב מתנא: אין

מסורת הש"ס

ח) [נעיל נג:], ט) [נ"ל אמר ליה רב נחמן ועיין בהרא"ש], ג) לעיל מב., ד) [בדשב"ש בב"מ עד: גרים הכא אמתרין], ה) [לקמן מ:], ו) [לעיל מו.], ז) [לעיל מב:], ח) [לעיל מד.], ט) נדה נה., י) לעיל מב., כ) בס"ה: ראיתו (הייט ראית אותו), ל) [לעיל מה.], מ) ר"ל המלך, נ) [לעיל נח: אימא הונא מר בריה דרבי נחמיה], ס) [ועיין תוס' שבת נג. ד"ה אילימא וכו' וקל"ע],

גליון הש"ם

תוס' ד"ה וחזייה וכו' דקים ליה. כעין זה בתוס' שבת דף ט ע"ב ד"ה הא וש"נ:

הגהות הב"ח

(א) גמ' שמנו חכמים דבי רב פפא:

מוסף רש"י

הגלודה. בהמה שנקלף עורה מפני טורח מלאכה או מחמת שחין (נדה נה.). **בוקא דאטמא.** קולית הירך. בוקא כמו בוכנא עגולת ראשו ותמוך בחור כעלי זה התמוך בחור המכתשת (לעיל מב:). **דשף מדוכתיה.** שקפץ ממקומו חוט שבעצם אליה שהוא תמוך בו, ולקמן מפיים והוא דאיעבול ניבי (שם).

רבינו גרשום

אי נימא מכפא דידא כו' פְּלֵצָא בלשון כנען. מכפא דמוחא עד אטמא כלומר כל הצואר כולו מן הראש ועד הירך. (כי ט) הוה לר' רב ור' חייא כלומר שהיו אומר לר') שמוטה ושחוטה כשרה כלומר שחט את הבהמה ולאחר שחיטה נמצאת הגרגרת שנשמטה ממקומה כיון דנשחטה כשרה דאי נשמטה ממקומה קודם שחיטה לא היה יכול לשוחטה. ור' יוחנן אמר יביא בהמה אחרת ויקיף כלומר יביא בהמה אחרת וישמטנה לאחר שחיטה וידמה לו אם דומה אם לאו. אמר רב נחמן לא שנו אלא שלא תפס בסימנין ושחט ודאי דאמרי' אי אפשר לשמוטה שתיעשה שחוטה אבל תפס בסימנין ושחט אפשר לשמוטה שתיעשה שחוטה וטרפה: רישבא. צייד: ואי

ט) נראה דל"ל ששימש את רבי רבה ור"ח כלומר שהיה לומד אצל רבי ור"ח.

עין משפט נר מצוה

קפא א ב מיי' פ"ה מהל' שחיטה הל"ח והל"י סמג עשין קג טוש"ע יו"ד סי' מז סעי' טו:

קפא ג מיי' פ"ג מהל' שחיטה הל"ז סמג שם [וכרב אלפס פרק שני דמכילתין דף רפח.]:

קפב ד ה מיי' שם הל"ז טוש"ע יו"ד סי' כד סעי' יח [וכרב אלפס שם]:

קפג ו מיי' פ"ח מהל' שחיטה הלכה כו [וס"י הלכה יב] סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' מד ס"ב:

קפד ז מיי' פ"ג מהל' שחיטה הלכה כג סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' לד סעי' ב:

קפה ח מיי' שם הלכה כד טוש"ע שם סעי' ז:

קפו ט מיי' שם הלכה כג טוש"ע שם סעי' ב:

קפז י מיי' פ"ו מהל' שחיטה הלכה ד סמג שם טוש"ע יו"ד סי' ל סעי' ב:

קפח כ מיי' שם הל"ה סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מ סעי' ב:

קפט ל מיי' פ"ט מהל' שחיטה הל"ח סמג שם טוש"ע יו"ד סי' נד ס"ב:

קצ מ מיי' פ"ח מהל' שחיטה הל' כח סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מח ס"ח:

קצא נ מיי' שם פ"ו הל"ח סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מח סעי' ז:

קצב ס מיי' שם הל"כ סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מג סעי' ח:

קצג ע מיי' שם פ"ח הל' כה סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מד סעי' ח:

קצד פ מיי' פ"ח מהל' שחיטה הל' כג סמג שם טוש"ע יו"ד סי' לג ס"ח:

קצה צ מיי' שם הל' כה סמג שם טוש"ע יו"ד סי' מה סעי' ח:

קצו ק מיי' פ"ח מהל' שחיטה הלכה ט סמג שם טוש"ע יו"ד סי' לו סעי' יד:

קצז ר מיי' פ"ט מהל' שחיטה הל"ז סמג שם טוש"ע יו"ד סי' נט ס"ח:

לעזי רש"י

אישפלדו"ן. עצם השכם. מדרי"ץ. רֵחֵם.

שיטה מקובצת

ח) צריך להאדים מי אמרינן זיהרא קלי ואזיל עד ושט והוי במשהו הס"ד: ט) בגידא דנשיא בחץ או במקל: ג) החץ נכנס ויוצא ויורד למטה: ד) ונראה דכפא דידא דהכא היינו מסוף כפא:

אין בעלי אומניות רשאין לעמוד מפניהם. פ"ה בעלי אומניות שעוסקים במלאכת אחרים ולייסד לשון רשאים פירש כן וגרלה דאפילו עסוק במלאכתו לא מחייב כדאמרינן בפ"ק דקידושין (דף נג. וסס) מה [1] [קימה] שאין בה חסרון כיס אף [2] [הילוך] שאין בה חסרון כיס והר"ר יעקב בר שמעון היה מייסד לשון רשאין [3] אפילו עסוק במלאכתו דאין רשאין כמו אין חייבין כי ההוא דתנן פרק המקדיש שדהו (ערכין דף כח:) שור זה עולה אומדים כמה אדם רוצה ליתן בשור זה להעלותו עולה אע"פ שאינו רשאי ופירושו אע"פ שאינו חייב כדמתרגמינן לא תהיה לו כושה לא תהא ליה כרשאי וכן יש לפרש ההיא דפ"ק דקדושין (דף נג:) אין אדם רשאי לעמוד בפני רבו אלא שחרית וערבית אלא יהא כבודו מרובה משל שמים ולא שיהא אסור אלא אינו חייב לעמוד קאמר ומיהו ברוב ספרים גרס בההוא דערכין אע"פ שאינו חייב אבל בספר שהועתק מאותו ספר שכתב רבינו גרשום כתוב אע"פ שאינו רשאי וגם רש"י הביא ראיה בתשובה מספר רבינו גרשום דרשאי הוי כמו חייב [4]: **כסלע** ביתר **מכסלע.** פ"ה דקאי אפלוגתא דשדרה וגולגולת דקאמרי בית הלל כדי שינטל מן החי וימות ואמר רב יהודה [אמר שמואל] בריש פרקין (דף מב:) וכן לטרפה ואמרינן בבכורות פרק על אלו מומין (דף נז:) כמה ינטל מן החי וימות ואמר שמואל כסלע ואיכא דאמרי התם במתניתא תנא כסלע ור"ת מפרש דקאי אהא דאמר בסמוך (דף נה:) גבי גלודה ואם נשתייר בה כסלע כשרה וקשה לפירושם דמלתא דפשיטא הוא דסלע הוי כיתר מכסלע אלא קתני הכא עד וי"ל דאשכחן בכמה דוכתי דהוי כמו עד אע"ג דלא קתני הכא עד בפרק הזהב (ב"מ דף נא:) כמה תחסר [5] ויהיה בה אונאה ד' איסרין ופריך בגמרא ורמינהי כמה תחסר [6] ואא יהיה בה אונאה כו' ומשני תנא דידן קא חשיב [7] (מלמעלה למטה) ותנא בא חשיב [8] (מלמטה למעלה) ובפרק הכונס (ב"ק דף סא.) עברה גדר ארבע אמות [9] (חייב) והתניא [10] (פטור) ומשני תנא [11] (בא) חשיב מלמעלה למטה ותנא [12] (דידן) חשיב מלמטה למעלה ומיהו אכתי קשה דגלודה גבי כשרות מיתניא וכי חשבת מלמעלה למטה ד' סלעים ג' וב' כשרה עד כסלע הוה ליה עד ועד בכלל כיון דאמרת דכסלע כיתר מכסלע וכן גבי גולגולת דקאי אכמה חסרון וטהורה ג"כ מאי פריך מחבל המטה ומהדקין שבכלי חרס וכי חשבת נמי בגלודה ובגולגולת מלמטה למעלה הויא ליה עד ועד בכלל ואם כן הוה להקל ובמסקנא מוכיח דכל דוכתי הוי להחמיר וגרלה דקאי אנקדר כסלע דאמרינן לעיל (דף נ:) טרפה דלכשתמתא תעמוד על טפח ור' חייא בר אבא פליג ואמר כסלע כשרה יתר מכסלע טרפה ואתא רב נחמן לאשמועינן דכסלע כיתר מכסלע ולא איירי כלל לענין עד ועד בכלל אבל בכאיסר אשמועינן דעד ולא עד בכלל דע"כ מלמטה למעלה חשיב דאאלו כשרות קאי: **הדקין** שבכלי חרס הן וקרקרותיהן ודופנותיהם בו'. למאי דגרסינן הן משמע דכלי חרס בתחלתן לא חשיב כלי בפחות מכדי סיכת קטן ועד לוג דקתני לא מלי קאי [13] (אהך) אלא אשכרים קאי אמנס לא מלינו בשום מקום דבעינן שיעור לכלי חרס מתחלתן והא דתנן במסכת מקואות (פ"ד משנה ג) החוטט בגיעור לקבל גרורות בשל עץ בכל שהוא בשל חרס ברביעית היינו דוקא לקבל גרורות והתם נמי פליג רבי [14] יהודה ואמר אף בשל חרס בכל שהוא ולא [15] קאמר רביעית אלא בשברי חרס ובסדר המשנה לא גרסינן הן במסכת כלים בפרק שני (משנה ב) אלא גרסינן התם הדקין שבכלי חרס וקרקרותיהן כו' ומשתמע כמו הן כיון דגרס וקרקרותיהן שיעורן

וחזייה. תנא לדרב מתנא דאי לא ממעט ליה אתיא ליה לכלל טריפות בזה הכלל: **דדמיא לנטולי.** דמתני' דהא נטולה היא ומן [16] טריפות הוא כדאמרינן בניטל הכבד [מב.] הילכך תנא אלו בטרפות למעוטי ואידי דתנא אלו בטרפות תנא נמי אלו בכשרות ואע"ג דלא ממעט מידי: **הני.** נטולי הוא דטרפה אבל דרב מתנא כשרה: **ונטולי נמי לא דמיא.** דהא לאו נטולה לגמרי היא: **הני.** נטולי הוא דכשרות ניטל הטחול והכליות אבל נטולת ירך דרב מתנא טרפה: **ניבי.** גיד שברגשו שמחובר בחור וקטן הוא מאד: **מפעבל.** נרקב: [17] **בוקא.** רשא הקוליא התחובה בחור עצם האליה שקורין הנק"א: **דלא מתחמי לכו שיעורא.** שלא ראיתם איסר האיטלקי מימיכם: **דינרא קורדינאה.** אותו היו מכיריס ומהרי אדרבי הוא [18]: **ר' חנא פחורא.** שולחני היה והיו לפניו מטבעות הרבה: **אין בעלי אומניות.** העוסקים במלאכת אחרים. והוא שולחני היה משתכר בשל אחרים למחצה ולריך להזהר ולתת עיניו שם ולהשתדל עם כל העובריס לשאול מה הם לריכים והכי תניא בתוספתא [19] המושיב את חבירו בחנות למחצית שכר אם היה אומן לא יעסוק באומנותו לפי שאין עיניו על החנות בשעה שעוסק באומנותו: **עומדין מפניהם.** אמבאי בכורים קאי במס' בכורים (פ"ג מ"ג): **מפניהם עומדין.** לכבדן כדי שיהו רגילים לבא: **חביבה מצוה בשעתה.** לריכים אנו לחבבה: **מבשלין.** שאם לא ירלוה להם פניס להובים ולרך כבוד לא ירגילוס לבא מפני הטורח: **כסלע ביתר מכסלע.** היכא דשיערו רבנן כסלע כגון גבי פלוגתא דשדרה וגולגולת דתנן [20] כמה חסרון בשדרה כו' וכגולגולת בית שמאי אומריס כמלא מקדח ובית הלל אומריס כדי שינטל מן החי וימות ואמר רב יהודה אמר שמואל [בריש פרקין] (דף מב:) וכן לטרפה ואמרינן בבכורות בפ' על אלו מומין (דף נז:) כמה כדי שינטל מן החי וימות כסלע ואית דאמרי התם דבמתניתא תנא כסלע ואשמועינן רב נחמן הכא דכי שיעור רבנן כסלע [21] סלע מלומלס דינו כיתר מכסלע

וטרפה: **כאיסר ביתר מלאיסר.** גבי מתני' דתנן [ע"ל] עד כמה תחסר ונימא דאכתי כשרה דהא גבי אלו כשרות קיימינא וקתני עד כמה כשרה בחסרון עד כאיסר וכיון דהוי כאיסר הרי היא כיתר מכאיסר וטרפה: **אלמא קסבר.** הא דקתני מתני' עד כאיסר כשרה לאו עד ועד בכלל קאמר אלא עד ולא עד בכלל וה"ק עד כאיסר כשרה ולא עד בכלל קאמר אבל כאיסר עצמו טרפה דע"כ עד דמתני' אכשרות קאי וה"ק עד כמה תחסר ונימא אכתי כשרה היא וקתני עד כאיסר דאי לא שייך למיתני עד אלא כמה תחסר ותהא טרפה כאיסר: **חבל היולא.** לאחר שנסתרגה כל המטה נשאר מן החבל ותלוי במטה: **עד ה' טפחים טהור.** דקטן הוא ואינו ראוי לכלוס הילכך לא הוי מן המטה ואם נטמאת המטה טהור: **מאי לאו חמשה למטה.** כפחות מה' וטהור דקטן הוא אלמא עד ועד בכלל: **לא חמשה למעלה.** כיותר [22] מחמשה וטמא דקתני טעמא במס' כלים (פי"ט משנה ב) מחמשה ועד עשרה טמא שבו קושרין את הפסחים זכר לפסח מצרים דכתי' [23] אסרו חג בעבותים וגו' וכתיב והיה לכם למשמרת [24] ובו משלשלין את המטה: **ועד עשרה טמא.** כדפרשינן ומעשרה ולאוך טהור דיותר מדאי יש ועומד ליקלן וחבל בפני עצמו לא מקבל טומאה דטווי ואריג בעינן במסכת שבת (דף סד.): **מאי לאו עשרה למטה.** וטמא אלמא עד ועד בכלל: **הדקין שבכלי חרס.** כלי חרס דקין: **הן וקרקרותיהן ודופנותיהן יושבין שלא מסומכין בו'.** בין שהן עצמן אין מחזיקין אלא כדי סיכת קטן או שנשברו ונשארו קרקרותיהן שולים שלהן או דופנותיהן נשארו ויכולין לישב לבדן בלא סמיכה עדיין כלי הן ושיעורן אם מחזיקין שמן כדי סיכת קטן טומאין:

עד

מסורת הש"ס

[1] [נעיל מב:], [2] [גירסת הערוך בוכנא עיין ערך פעס ג' ועי' תוס' סוכה לה: בד"ה נעלה כו' בסופו], [3] [ע' בפהדרין לו. ובפרש"י שם], [4] קדושין לג., [5] בכורים פ"ג מ"ג קדושין לג., [6] [קדושין לג. פסחים סח: קה: ע"ש מנחות עב. ע"ש], [7] [לעיל מו. ברכות כו: וש"נ], [8] כלים פי"ט מ"ב, [9] [שם], [10] כלים פ"ב מ"ב, [11] [לפני ד"ה ניביה], [12] [כתרגומו בראשית מ], [13] [פ"ד דב"מ ה"ז], [14] [אהלות פ"ב מ"ג], [15] [אהלים קיח], [16] [שמות יב], [17] ר"מ, [18] [ועמ"ש תוס' בכורות כח. ד"ה עד שלא], [19] [ורש"י בערכין כח: כ"כ בשם ת"ת בספרים ע"ש וע"ע בתוס' שם ד"ה אומדין], [20] [ל"ל ומקדין], [21] [ל"ל ולא יהא], [22] [ל"ל ויהיה], [23] [ל"ל ממטה למעלה], [24] [ל"ל מלמעלה למטה], [25] [ל"ל פטוק], [26] [ל"ל מייב], [27] [ל"ל דיקן], [28] [ל"ל בכל], [29] [ל"ל אהן], [30] [ל"ל ר' יוסי], [31] [ל"ל אמרין],

לעזי רש"י

הנק"א. ירך.

מוסף רש"י

בר נפחא. ר' יוחנן דמקרי בר נפחא בכולא הש"ס כמו (ב"מ פה:) מאן עייל בר נפחא, גלאה למורי דאביו של ר' יוחנן הוי נפחא ולהכי מקרי בר נפחא, ואית דמפרשי בר נפחא על שם יופיו (סנהדרין צז.). **עומדים מפניהם.** במנהגי בכורים קאי כשעוברים בתוך ירושלים (קדושין לג.).

שיטה מקובצת

[א] האי בוקא דאטמא. נ"ב עי' תוס' בכורות דף מ ע"א: [ב] דכי שיעור רבנן כסלע אסלע מצומצם קאמרי: [ג] לא חמשה כלמעלה כיותר מחמשה והא דקתני עד ה' טהור עד ולא עד בכלל שלא הגיע לה' אבל אם הגיע לה' הוי כיותר מה' וטמא כדקתני טעמא: [ד] זכר לפסח מצרים דכתיב והיה לכם למשמרת וכתיב אסרו חג בעבותים וגו' ובו משלשלין את המטה:

רבינו גרשום (המשך)

טמא כלומר דהתם ודאי דבר חשוב הוא וצריכין לקשור ממנו שום דבר כגון שקנה טלה או שום בהמה דקה קושרו בו אבל יותר מעשרה ארוך ביותר ומחשבינן ליה כמאן (דגון) דחתיך ושרי מאי לאו עשרה כלמטה וש"מ עד ועד בכלל לא עשרה כלמעלה. מתיבי הדקין שבכלי חרס הן וקרקעותיהן כו' קרקעותיהן אלו השוליים: שלא מסומכין כלומר יושבין לבדם שאין סומכין אותם שיעורן בבדי סיכת קטן

עין משפט נר מצוה

קצה א מיי' פ"י מהל' שחיטה הל"ג ועיין בהגהות וכב"מ סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' נה ס"ב:

קצט ב מיי' פ"ו מהל' תלמוד תורה הל"ב סמג עשין יג טוש"ע יו"ד סי' רמד סעי' ה [וכרב אלפס קדושין פרק ג דף רכח.]:

ר ג מיי' פ"ד מהל' בכורים הל"ז:

רא ד ה מיי' פכ"ח מהל' כלים הלכה ז:

רב ו מיי' פי"ח שם הלכה י יב יג יד:

רבינו גרשום

פסיק נביה. הגיד: עד דאיגכול איעבולי כלומר מחמת חולי. קורדינאה מאותו מקום: כל בעלי אומניות עומדים מפניהם ושואלין בשלומן. כלומר אמרי' התם במסכת תענית גונבי עלי וקוצעי קציעות [א] כל בעלי אומניות עומדין מפניהם ושואלין כו' ומה הן גונבי עלי גזר ירבעם הרשע שלא יהא שום בר אדם שיולין בכורים לירושלם והיו נוטלין עלי ובכורים בתוכו ועליהן קציעות וכשמגיעין אצל פרסדאו' אומרין להיכן אתם הולכין אומרין לעשות שני עיגולי דבילה במכתש שלפנינו וכשעוברין מפרסדאות נוטלין הבכורים ומעטרין אותם בסלין וכן עושין מן העצים לצורך המערכה עושין אותן כמין סולמות (ואומרין) כשמגיעין אצל פרסדאות [אומרין] לאנה אתם הולכים [ואומרין] להביא שני גזולות משובך שלפנינו ומפניהם עומדין בעלי אומניות. ולא היא אלא כדי שלא יהו מכשילין לעתיד לבוא. כלומר אין עושין להן כבוד יותר מת"ח אלא כדי שלא יהו מכשילין לעתיד לבוא שיהו באין בפעם אחרת. אמר רב נחמן כסלע כיותר מכסלע כלומר מה דאמרינן נקדרה כסלע טרפה מכרס החיצונה כסלע יותר מכסלע וטרפה: כאיסר יותר מכאיסר. כלומר מה דאמרינן מגרגרת עד כמה תחסר ותהא כשרה עד כאיסר האיטאלקי אי חסרה כאיסר טרפה כיותר מכאיסר. אלמא קסבר רב נחמן עד ולא עד בכלל איסר האיטלקי איסר גדול הוא: איתיביה רבא לרב נחמן. חבל היוצא מן המטה כו' מטה של חבלים לסוף הסירוג משייר חתיכת חבל והכי קאמר מטה של חבלים שנטמאת בטומאה שמטמאה באהל חבל היוצא ממנה עד חמשה טפחים אינו מקבל טומאה דלית ביה ממש. לאו חמשה כלמטה כלומר חמשה כשלשה כארבעה לקולא וש"מ עד ועד בכלל. לא חמשה כלמעלה עד ולא עד בכלל חמשה כששה לחומרא. ת"ש מחמשה עד עשרה

---

[1] [קימה] שאין בה חסרון כיס אף [2] [הילוך] שאין בה חסרון כיס. [3] אפילו עסוק במלאכתו דאין רשאין כמו אין חייבין. [4] ובר נפחא ובעא מיני דינרא קורדינאה לשערי ביה טריפתא ובעי למיקם מקמיה ולא שבקני אמר לי שב בני שב. [5] אין בעלי אומניות רשאין לעמוד מפני תלמידי חכמים בשעה שעסוקין במלאכתם ולא. [6] אמר רב נחמן. [7] אין בעלי אומניות עומדים מפניהם ושואלין בשלומן ואומרין להם אחינו אנשי מקום פלוני בואכם בשלום אמר רבי יוחנן מפניהם עומדין מפני תלמידי חכמים אין עומדין אמר רבי יוסי בר אבין. [8] בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי מפניהם עומדין מפני תלמידי חכמים אין עומדין ממאי דילמא כדי שלא תהא נמצא מכשילן לעתיד לבא אמר רב נחמן כסלע כיתר מכסלע כאיסר כיתר מכאיסר אלמא קסבר רב נחמן. [9] עד ולא עד בכלל איתיביה רבא לרב נחמן. [10] חבל היוצא מן המטה עד חמשה טפחים טהור מאי לאו חמשה כלמטה לא. [11] חמשה כלמעלה ת"ש. [12] מה' ועד עשרה טמא מאי לאו עשרה כלמטה לא. [13] עשרה כלמעלה תא שמע. [14] הדקין שבכלי חרס וקרקרותיהן ודופנותיהם יושבין שלא מסומכין שיעורן

[15] לפנינו בתענית דף כח. גבי גוזני עלי ליתא כלל דבעלי אומניות עומדין מפניהם רק כ"ה בבכורים פ"ג מ"ג וע"ש.

שיעורין בבדי סיכת קטן ועד לוג. אבל אם היה תחלתן מלוג בעינן שיעור גדול לשבריס יותר מכדי סיכת קטן ואפילו יחדו בטלה דעתו אצל כל אדם ואין יחודו יחוד דאין דרך ליחד שבריס הבאים מכלי גדול לתוך סיכת קטן וכן נראה [8] דע"י יחוד מיירי הכא דהיאך יקבלו שבריס טומאה אם לא ע"י יחוד הא אמרינן בסוף המניע (שבת לה:) דכלי חרס שניקב כמוליא זית טהור מלקבל בו רמוניס זיתים ועדיין כלי הוא לקבל בו רמוניס ואם פירש בקונטרס כלומר טהור הוא מלקבל טומאה עוד משום סתם כלי חרס ששיעורו בזיתים וגם אם היתה עליו טומאה נטהר ועדיין כלי הוא לקבל בו רמוניס אם יחדו אם לרמוניס מקבל טומאה מכאן ולהבא אז אם מתחלה היה מיוחד לרמוניס לא נטהר אלמא בעינן יחוד וא"ת דתנא בתוספתא דכלים בשלהי פרק מחט וטבעת שולי המחצין ושולי הפחתין וקרקרות הכלים ודופנותיהם [מאחוריהן] אין ממלאין בהן ואין מקדשין בהן ואין מזין מהן וכו' אפן ועשה מהן כלים מקבלין טומאה מכאן ולהבא דברי ר' מאיר וחכ"א כל כלי חרס שטהר שעה אחת אוב אין לו טומאה לעולם ואי בעינן יחוד לקבל בו רמוניס כשניקב כמוליא זית הא מיד כשניקב נטהר וכשיחדו לרמוניס אחר כך איך יקבל טומאה מכאן ולהבא אבל אי לא בעינן יחוד אמאי אפיר דלא נטהר כל זמן שהוא ראוי לרמוניס וי"ל דההיא דתוספתא מיירי בדלא חזי על ידי יחוד בלי תיקון [9] ולהכי בשבריס הפחתין מכשיעור המפורש כאן בשמעתין דמחמת גריעותא לא מהני יחוד אבל היכא דלא בעי תיקון דאין מחוסר אלא יחוד לא אמרן דכיון שטיהר אוב לא יקבל טומאה לעולם והא דתנן במסכת כלים (פ"ה מ"ח) חתכו חוליות פחות מארבעה טפחים טהור מירחו בטיט מקבל טומאה משיסיקנו לאפות בו סופגנין [1] משמע דאתא ביה טומאה ע"י תקון שאני התם דחשיב כלי גמור ע"י שנעשה אחר כך אבל כמתחילה ע"י תקון אבל שבריס קטנים אין נחשבים להיות עוד כלים ע"י אוב תקון וא"ת לפי מה שפירש דלא מהני רחויות לשבריס לקבל טומאה עד שיחד הא בפרק כל הכלים (שבת דף קכד:) פליגי ר"מ ור' יהודה בכלי שנשבר בשבת ורחוי למלאכה אחרת לענין טלטול דר' יהודה אוסר לטלטל משום גולל ור"מ שרי דלית ליה גולל אבל כ"ע מודו אם נשבר מערב שבת דלא הוי גולל ושרי לטלטולי בשבת הואיל ורחוי למלאכה אחרת אלמא מנא הוא לענין שבת ואם כן לענין טומאה נמי מנא הוא כדאמר רבא בפרק כל הכלים (שם דף קכג.) גבי מחט של יד מדלענין טומאה לאו מנא הוא לענין שבת נמי לאו מנא הוא ועוד מוכח התם [2] דלא בעינן יחוד לענין שבת גבי רבא דאיתווש מסאניה בטינא ואתא שמעיה ושקל חספא וקא מכפר ליה ומפרש טעמא משום דאילו הוה בחצר חזי לאיכסויי ביה מנא וי"ל דלעולם בעינן יחוד לענין טומאה והא דקאמר רבא מדלענין טומאה לאו מנא הוא היינו אפילו ע"י יחוד דכיון דניטל [3] חודה או עוקלה לא מהני

עד לוג. שיעור זה ניתן לשברי כלים שלא היה תחלתן אלא עד לוג דאם היה תחלתן יותר מלוג [4] הוי שיעור שבריו ברביעית הלוג כדלקמן: **מלוג עד סאה.** כלי שהיה תחלתו יותר מלוג כגון שניים או שלשה לוגין או יותר [5] על סאה שיעור שבריו ברביעית הלוג: **סאה לסמעלה.** ושיעור שבריו בחלי לוג כדלקמן: **סאתים לסמעלה.** ושיעור שבריו בתורת הכניסה [6] ובמסכת כלים (פ"ב מ"ב) בלוג שלם: **והתניא לוג לסמטה כו'.** אלמא בכולהו עד ועד בכלל: **התם לחומרא.** משום הכי אמרינן הכא עד ועד בכלל לחומרא דמטמינן לשבריס בשיעור זוטא אבל כסלע וכאיסר דרב נחמן אי הוה אמרינן הכא עד ועד בכלל הוי קולא לאכשורה ואשמועינן רב נחמן דכל היכא דקתני עד זיל ביה לחומרא ואי עד ועד בכלל קולא היא אימא עד ולא עד בכלל: **כל שיעורים של חכמים להחמיר.** אי מלומלא חומרא הוא שערינהו במלומלא ואי מלומלא קולא שערינהו בשומק: **חוץ מבגדים של רחמים.** שאינו בגדה (דף נח:) דהרואה כתם של דם בבגדה כגדים טמא דמספקינן לה בדם נדה אע"ג דכי משערת ליה במלומלא חומרא הוי לא הויא טמאה אלא ביותר מבגדים אבל בגדים עצמו מחזקינן ליה בדם מאכולת והיינו להקל דאע"ג דבגדים שעורו בעינן בגדים ועוד והכי תניא בהרואה כתם (שם נח:) וטעמא משום דכתמים עצמן דרבנן דמדאורייתא עד דחזיא מגופה כדכתיב (ויקרא טו) דם יהיה זובה בבשרה: **דיקא נמי.** הא דקתני לוג כלמטה סאה כלמטה משום חומרא הוא ולאו דוקא נמי במקום קולא עד ועד בכלל: **דקתני עלה דהתם.** דאבל היולא חמשה טפחים כלמעלה טמא דעד דקתני עד חמשה טהור ולא עד בכלל: **עשרה למטה.** דהאי עד דקתני ועד עשרה טמא ועד בכלל קאמר אלמא בתר חומרא אזיל: **חוסך מעובר.** שבמעי הבהמה ולא יצא מתוכה: **מוסר.** [7] אבר באכילה ויתר בשחיטתה כעובר עצמו וטעמא מפרש בבהמה המקשה (לקמן סט.) מכל בבהמה תאכלו [8]: **מן הטחול ומן הכליות.** של בהמה אם נחתך מהם אף על פי שלא הוציא החתיכה ממוכה אסור באכילה משום אבר מן החי והתם קא יליף טעמא מאותה תאכלו [9] שלמה ולא חסרה כלומר כשהיא שלמה הוא דקאמינא לך כל בבהמה תאכלו להתיר דבר אחר שבגופה אבל כשהיא חסרה דהגמלא בתוכה מחסרונה הוא לא שרינא לך כל בבהמה דהיינו הגמלא בה. ומכל מקום שמעינן מינה דהיא עצמה שריא אף על גב דנחתך מן הטחול ואין חיתוך בלא נקב דכל נקב משום חיתוך הוא: **הוא הדין דבהמה נמי אסירא.** דחמיר ניקב ונחתך מניטל לגמרי שעל ידי הנקב הוא הולך ומוסיף מכאוב והחולי רב בגופה: **איידי דתנא רישא מוסר.** בחתיכה עצמה דאיצטריך לאשמועינן דלאו אבר מן החי הוא תנא איסורא דסיפא נמי בחתיכה: **נקבה בכוליא.** כגון מליא מוגלא: **בכוליא אחת.** וכ"ש בשתיהן

למקום

בה יחוד והא דתנן במסכת כלים פרק י"ג (מ"ה) מחט שניטל [1] חודה או עוקלה טהורה ואם התקינה למיתות טמאה לאו יחוד בעלמא קאמר אלא שעשה שוס תיקון אבל היכא דהוי מנא לענין טומאה ע"י יחוד לענין שבת לא תקנו יחוד וכן משמע התם בהיא דתרגמא אביי אליבא דרבא בגולמי דזימנין דמימליך עלייהו ומשוי להו מנא משמע דאע"ג דטהורה היא דאכתי לא מימלך עליה אפילו הכי מותר לטלטלה הואיל ורחוי להיות כלי ע"י יחוד ומיהו קשה מהיא דאמר בפרק במה אשה יוצאה (שבת דף נח:) העושה זגין למכתשת ולעריסה ולמטפחת תיבוקות יש להם עינבל טמאים אין להם עינבל טהורים נטלו עינבליהן עדיין טומאתן עליהם ומפרש [2] ר' יוסי בר' חנינא הואיל ורחוי להקישו ע"ג כלי חרס רבי יוחנן אמר הואיל ורחוי לגמוע בו מיס לתינוק אלמא בדרחויות בעלמא בלא יחוד מקבל טומאה אע"פ שלא יחדו לגמוע דעל כרחך בלא יחדו מיירי מדפליג עלה ר' יוסי בר' חנינא ולא מטמא משום גימוע דבעינן מעין מלאכה ראשונה [3] ועוד אי יחדו מה לי לא היה לו עינבל מעולם מה לי היה לו עינבל וניטל ועוד מדפריך עליה ורבי יוחנן לא בעי מעין מלאכה ראשונה והא תניא יכול כפה סאה ויצב עליה כו' וא"ר אלעזר אומרים במדרסות עמוד ועשה מלאכתו ואין אומרים בטמא מת עמוד ועשה מלאכתו ורבי יוחנן אמר אף אומר בטמא מת עמוד ועשה מלאכתו והיינו ע"כ בלא יחוד דומיא דכפה סאה ויצב עליה דאיירי כשלא יחדו ליציבה דממעטו ליה מדכתיב אשר יצב עליו הזב מי שמיוחד ליציבה יצא זה שאומרין לו עמוד ועשה מלאכתו וי"ל דשאני גבי זגין דכיון שגם הדיוט יכול להחזיר העינבל כדקאמר התם אית לן למימר דחשיב כלי ע"י דבר מועט שעדיין ראוי לגמוע קודם חזרת עינבל ואפילו בלא יחוד ולמ"ד הואיל ורחוי להקישו על גבי כלי חרס ניחא ממה נפשך אי בעלמא בעי מעין מלאכה ראשונה הכא נמי לא מהני לגמוע מיס דהיינו מלאכה אחרת ואפילו אמ"ל דבעלמא טמא בלא יחוד הכא שעומד למלאכה ראשונה ע"י חזרת העינבל אי לא דרחוי להקישו לא הוי טמא ולא קגי ליה בגימוע מיס דהוי כמו עמוד ועשה מלאכתו: **התם** לחומרא. דשתא חוזר בו מכל מה שתירץ והוי כמו אלא:

כל שיעורי חכמים להחמיר. וא"ת בפרק תפלת השחר (ברכות דף כו.) דקאמר רבי יהודה עד ד' שעות ובעי בגמרא [4] אי עד ועד בכלל אי לא עד ועד בכלל ופשיט דעד ועד בכלל דומיא דהיא דקאמר רבי יהודה גבי תפלת המוספים עד ה' ע[5] ו' שעות דהוי עד ועד בכלל כדמוכח התם והיינו קולא שיכול להמתין ולהתפלל עד סוף ארבע וי"ל דאיכא נמי חומרא דלא אמרינן עבר זמנו וחייב עדיין להתפלל כל שעה רביעית וא"ת והיכי פשיט ליה דעד ארבע שעות מתפלת המוספין דלמא האי עד ועד בכלל והאי עד ולא עד בכלל דקאמר הכא גבי היולא דבכל היולא מן המטה דחמשה כלמעלה ועשרה כלמטה וי"ל דשאני הכא דשניהם שוים דתרוייהו לחומרא [6]:

והרי

מסורת הש"ס

[1] כלים פ"ב מ"ב, נדה נח: ע"ש, [2] [ותוספתא דכלי ב"מ רפ"ק], [3] [נעיל מב:], [4] כתב הב"י סי' מג סוף ד"ה ועל מ"ש רבינו ואפי' נתמך וכו' ואפסר דלא הוי גרים אלא לשבת קמא בלבד כמו בנוטמי דידן דלית בהו לישנא בתרא עכ"ל], [5] [נעיל מב:], [6] [נ"ל עד], [7] [שמיני פרשה ז], [8] [דברים יד], [9] [בגון בשבריס הפחותים כו' כל"ל מהר"מן], [1] [דף קכד:], [2] [נ"ל חורה], [3] [שם נט.], [4] [שם כז.], [5] [נ"ל ז' שעות], [6] [ועי' תוס' ברכות כו: ד"ה אינבעי להו],

גליון הש"ם

גמ' כל שיעורי חכמים וכו'. עיין לעיל מו ע"א תוס' ד"ה עד: **תוס'** ד"ה שיעורן וכו' דע"י יחוד מיירי. עיין לקמן דף עב ע"ב תוס' ד"ה בשעת:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה שיעורן וכו' מלאכה ראשונה ואי יחדו מה לי כל"ל ותיבת ועוד נמחק:

מוסף רש"י

אבל ניקב טריפה. ולקמן מפרש ניקב בעליונו מקום שהיא עבה, אבל בקונליה כשרה (לעיל מב:). **חותך מעובר שבמעיה.** והיא החתיכה בתוכה, **מותר באכילה.** בשחיטתה, כדליף בגמרא מכל בבהמה תאכלו (לקמן סח.). **מן הטחול ומן הכליות.** של בהמה עצמה, **אסור באכילה.** ואע"פ שאינו בבהמה לא הותר בשחיטתה, להכי נקט טחול וכליות משום דמידי דלא מיטרפא הוא (שם).

עין משפט נר מצוה

רג א ב מיי' פ"ח מהל' שחיטה הלכה כו סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' מד סעי' כ:

שיטה מקובצת

א) דאם היה תחלתן יותר מלוג בעינן שיעור גדול יותר לשבריו יותר מכדי סיכת קטן מלוג ועד סאה כן נמצא בס"י: **ב)** מותר אותו אבר באכילה וניתר: **ג)** לאפות בו סופגנין דמשמע: **ד)** גבי תפלת המוספין עד שבע שעות:

רבינו גרשום

עד לוג כו' אם היה טמא אפי' החזיק לוג עד שלא נשבר ועכשיו מחזיק בכדי סיכת קטן טמא: מאי לאו לוג כלמטה כלומר אפי' החזיק לוג קודם שנשבר שעורו בכדי סיכת קטן השבר וטמא וש"מ עד ועד בכלל. לא לוג כלמעלה כלומר אם החזיק לוג עד שלא נשבר כמחזיק יותר מלוג ואינו טמא השבר בכדי סיכת קטן: מלוג ועד סאה ברביעית. כלומר אפי' החזיק סאה קודם שנשבר דיו השבר ברביעית ואם מחזיק ברביעית טמא דעדיין חשוב: (כלומר) מאי לאו סאה כלמטה. כלומר כפחות מסאה וש"מ עד ועד בכלל: לא סאה כלמעלה. כלומר דאם מחזיק סאה לא דיו לשבר ברביעית דאי אינו מחזיק יותר מרביעית אינו טמא: מסאה ועד סאתים בחצי לוג. כלומר דאפי' מחזיק סאתים עד שלא נשבר ונטמא והשבר מחזיק חצי לוג חשוב כלי וטמא מאי לאו סאתים כלמטה דאפי' מחזיק סאתים כפחות מסאתים ודיו לשבר בחצי לוג: סאתים כלמעלה דאי מחזיק סאתים לא דיו לשבר בחצי לוג דעד ולא עד בכלל. והתניא לוג כלמטה כו' כלומר וש"מ עד ועד בכלל: ההוא [לחומרא] אבל אי אמרינן כסלע כפחות מכסלע כאיסר (יותר) כפחות מכאיסר זהו לקולא לפיכך אמרינן כסלע יותר מכסלע כו': חוץ מבגריס של כתמים להקל כלומר דאמרינן אם ראתה כתם כגריס כפחות מבגריס דאם אינה רואה יותר מבגריס אינה טמאה: תניא נמי הכי כלומר דלחומרא חמשה כלמעלה כלומר דפחות מחמשה טהור ולא אמרינן חמשה כלמטה אלא כלמעלה וטמא עשרה כלמטה. כלומר הא דאמרינן יותר מעשרה טהור לא אמרינן דעשרה כלמעלה אלא כלמטה לחומרא: הני הוא דאסירא הא בהמה גופה שריא כלומר [הא] הכא דחותך מן הטחול ומן הכליות דדמי לניקב וקאמרינן דהבהמה כשרה. וכיצד אמרת ניקב טרפה: במקום חרץ עד הלובן: ולית הילכתא כרב עוירא דאמר ניקב הטחול טריפה: